

Doporučení pro tvorbu strategie budování fondů s využitím metody Konspektu. Sekce IFLA pro akvizici a budování fondů. Překlad Národní knihovna České republiky. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003. 22 s. ISBN 80-7050-430-7. Dostupný též z WWW: <<http://jib-info.cuni.cz/konspekt/dokumenty/konspektus.html>>.

V loňském roce publikovala Národní knihovna České republiky (NK ČR) český překlad mezinárodního standardu „*Guidelines for a collection development policy using the Conspectus model*“ vydaného Sekcí IFLA pro akvizici a budování fondů v roce 2001 (elektronická verze publikace je dostupná na <http://www.ifla.org/VII/s14/nd1/gcdp-e.pdf>). Datace originální verze spadá do období, kdy byla zahájena tvorba Jednotné informační brány (JIB). Tento projekt má mj. řešit aplikaci metody Konspektu v českých knihovnách s cílem zajistit jednotný popis fondů a spolupráci při jejich budování a využívání.

Doporučení je rozděleno na dvě hlavní části, a to všeobecné shrnutí smyslu strategie a popis jejích jednotlivých komponent včetně účelu a použití metody Konspektu. Publikace je v závěru doplněna přílohami a bibliografií. Doporučení nejprve přibližuje skutečnosti, které jsou důvodem pro vypracování písemné strategie budování fondů. Každé vedení knihovny by si mělo být vědomo, že *prvořadým úkolem knihovny je doplňovat, uchovávat a zpřístupňovat relevantní informační zdroje*. Tyto činnosti nelze realizovat na základě nahodilých rozhodnutí, naopak je nutné je zasadit do přesně definovaného rámce (strategie), který zajišťuje i zpětnou vazbu reflektující měnící se vnější podmínky. Hlavní důvody pro vypracování strategie jsou shrnuty do čtyř bodů: výběr dokumentů, plánování, styk s veřejností a širší kontext. Posledně zmíněným se rozumí význam strategie pro komunikaci o složení fondů mezi jednotlivými, vzájemně spolupracujícími knihovnami.

Směrnice se z větší části věnuje náležitostem, které by měla strategie budování fondu obsahovat. Podle *Doporučení* by do strategie měly být zařazeny tyto obecné kapitoly:

- *úvod* s vytyčením cílů instituce a účelu strategie spolu se sdělením, komu je materiál určen, s všeobecnými charakteristikami fondu apod.,
- *všeobecná ustanovení* charakterizující hlavní směry rozvoje fondu v jeho jednotlivých formálních hlediscích (jazykové pokrytí, druhy dokumentů, nakládání s dary aj.),
- *podrobná ustanovení* zabývající se detailněji jedinečností fondu konkrétní instituce.

Zbývající, avšak stěžejní část strategie by podle směrnice měla vycházet z hodnocení fondů, jehož „nejvhodnější prezentací je souhrnný materiál Konspektu“ (na základě originálního znění „*a set of conspectus reports*“ a kontextu konspektové metodiky lze spojení doslova vyložit jako konspektové zprávy ve formě textu nebo grafů, které mohou být generovány konspektovým softwarem a které prezentují výsledná zjištění). Dále je v oddílu *Tematické profily* uvedena stručná charakteristika Konspektu, podle které je „*přehledem nebo shrnutím informací o kvalitách sbírky a intenzitě doplňování. Je řazen podle předmětového nebo klasifikačního schématu, případně jejich kombinace.*“ K upřesnění je potřebné dodat, že informace o fondu jsou organizovány na základě zvolených úrovní konspektového schématu (tříúrovňové schéma Western Library Network (WLN) Konspektu se skládá z 24 předmětových kategorií, 500 skupin Konspektu a 4000 předmětů), které je svázáno s klasifikačními systémy používanými vysokoškolskými a veřejnými knihovnami USA pro stavění fondů.

Určující charakteristikou konspektové metodiky je, že údaje vzešlé z procesu hodnocení jsou interpretovány a následně vyjádřeny indikátory úrovně fondů, které se užívají k charakterizování tří odlišných aspektů správy knihovních fondů: současného stavu fondu (CL), současné akviziční politiky (AC) a strategie budování fondu (GL). Součástí směrnice je dodatek obsahující definice jednotlivých základních šesti indikátorů (reprezentované číselnými hodnotami 0-5) s poznámkou překladatele, že „v českých knihovnách bude použito jemnější členění podle doporučení WLN/OCLC“ (zkratka instituce, která spravuje a rozvíjí metodiku a strukturu Konspektu). Součástí směrnice je také příloha s překlady jednotlivých předmětových kategorií s výčtem předpon pro konspektové schéma, které vycházejí buď z třídění Kongresové knihovny, nebo Deweyho desetinného třídění (česká aplikace vychází z Mezinárodního desetinného třídění).

Charakteristika Konspektu zahrnutá v *Doporučení* je velmi stručná a nepostihuje principy Konspektu ve všech jeho aspektech. Bylo by vhodné, kdyby bibliografie převzatá z originálu byla doplněna mj. o odkazy na nezanebatelné množství českých online zdrojů, např. pod doménou NK ČR (<http://konspekt.nkp.cz/>) s příklady prezentace zhodnoceného fondu NK ČR nebo JIB (<http://jib-info.cuni.cz>). Z uvedených webů lze načerpat dostatek informací o problematice týkající se zejména konspektového schématu a jeho využití jako selekčního jazyka, jemuž se v našich poměrech dostává nebyvalého zájmu, zatímco o možnostech využití metody Konspektu jako účinného nástroje správy knihovních fondů a kooperace při jejich budování se v českých odborných kruzích diskutuje v menší míře. Přitom v zahraničí v souvislosti s Konspektem probíhaly koncem 80. let a v 90. letech 20. století debaty ohledně objektivnosti informací zjištěných o fondech, možnostech komunikace mezi knihovnami

na základě analýz připravených pomocí Konspektu, schopnosti hodnotit elektronické zdroje, efektivnosti metody vzhledem k její časové náročnosti a produktivitě práce apod.

Na závěr je nutné poznamenat, že knihovny prostřednictvím této útlé publikace získávají k dispozici stručný návod pro vypracování strategie budování fondů, v jejímž centru stojí metoda Konspektu, a současně mohou konfrontovat vlastní zkušenosti správy knihovních fondů s mezinárodními standardy a získat přehled o tom, co dělají dobře a v čem se mohou zlepšit. Pokud se rozhodnou prakticky aplikovat tuto mezinárodní směrnici, nevystačí si s jejími informacemi a budou muset sáhnout po mnohem obsáhlejší metodickém materiálu, jehož překlad avizuje NK ČR již od roku 2001. Máme na mysli příručku *Using the Conspectus method : a collection assessment*, jejíž spoluautorkou je Prof. Mary Bushing, která úzce spolupracuje s NK ČR na implementaci metody Konspektu v České republice.

Silvie Presová
Kabinet knihovnictví - Ústav české literatury a knihovnictví,
Filozofická fakulta Masarykovy Univerzity
presova@seznam.cz